DOI: 10.7816/idil-01-04-03

YABANCI DİL ÖĞRETİMİ SÜRECİNDE SANATSAL FİLMLER

Arş. Gör. Hakan SARAÇ[1]

ÖZET

Sürekli bir şekilde yeniliklere açık olan günümüz dünyası, her alanda olduğu gibi yabancı dil edinimi konusunda da bizlere yeni araç-gereçler ve farklı yöntemler sunmaktadır. Tabi ki, bunda teknolojinin katkısının yadsınmaz olduğu bir gerçektir. Özellikle de, kendi ortamından uzakta hedef dili öğrenen kişiler, öğrenim esnasındaki edinmiş oldukları dil becerilerini pratiğe dökmekte sıkıntı çekmektedirler. Bu yüzden, yabancı dil öğrenimi esnasında kazanılan dört dil becerisini de aynı anda, doğrudan etkili ve verimli bir şekilde geliştirilmesinde önemli bir yere sahip olan sanatsal filmler[2], sınıf ortamına getirilerek hem dil hem de kültürel öğelerin iç içe ve gerçeğe uygun bir şekilde öğrencilere verilmesini sağlamaktadır. Çünkü sanatsal filmler, hedef dildeki milli duygu-düşünceyi, ulusal bilinci ve ayrıca kültürel ve estetik imgeleri bünyesinde barındırması bakımından da çok önemli bir yere sahiptir. Bu makale, sanatsal filmlerin perspektifiyle, yabancı dil öğrenimi sürecinde sıkça karşılaşılan dilsel ve kültürel sorunların analizini içermekte ve bunlara bağlı olarak bazı önerilerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil öğrenimi, sanatsal filmler, hedef dil, dil becerileri, dilsel ve kültürel öğeler, araç-gereçler.

[1] Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü, h_sarac@anadolu.edu.tr

[2] Besteci, sanatkâr-dekoratörlerin yaratıcılığı, operatörlük sanatı, yönetmenler ve aktörlerin oyunculuklarının bütünüyle şekillenen senaryoların, sinema sanatına aktarılmasıyla oluşan eserlerdir.(Balşaya Sovetskaya Ensiklopediya/ pod. red. Vvedenskova B.A/2 ızdanıye. Tom 46. s;408. 1957. Moskova.)

ARTISTIC FILMS IN FOREING LANGUAGE EDUCATION

ABSTRACT

Contemporary world which is permanently open to innovations in all areas, as well as in foreign language acquisition provides us with new tools and different methods. Of course, contribution of technology is a fact which is undeniable in this. In particular, the persons, who learn the target language environment away from their own people, have a difficult time putting into practice the language skills they have acquired during training. Therefore, artistic films have an important place in development of the four language skills acquired during the learning of foreign languages, at the same time, direct, effective and efficient manner, brought to the classroom in both language and cultural elements are interwoven and provide students are provided with fair. Because, artistic films, national feeling-thinking in the target language, national consciousness and also in terms of cultural and aesthetic images within the host has a very important place. Perspective of artistic films, this article contains analysis of linguistic and cultural problems which frequently encountered in the process of foreign language learning, and depending on these, makes some of recommendations.

Key words: Learning foreign language, artistic films, target language, language skills.

Giriş

Günümüz şartları içerisinde, yabancı dil öğrenimi esnasında kullanılan geleneksel yöntem ve teknikler (metinler, dilbilgisi çeviri yöntemleri, iletişimsel yöntemler, işlevsel dil öğretimi vb.), hedef dilin öğretiminde dilbilimcilere, yabancı dil öğretenlere ve öğrenenlere tam bir doyumluluk sağlamamaktadır. Çünkü, bu süreçte edinilen dilsel öğelerin, kültürel öğelerden ayrı bir şekilde verilmesi bu eksikliği gözler önüne sermektedir. Halbuki, "dil, bir toplumun anlaşma vasıtası olduğu gibi, aynı zamanda bir kültür taşıyıcısı ve aktarıcısıdır." (İşcan, 2011:1). Bundan dolayı, bazı ünlü dilbilimci ve dil öğreticileri, var olan eski teknik ve yöntemlerin yanı sıra birtakım kültürel içerikli amaca uygun öğretim materyallerinin de ders ortamına getirilmesini ön görmektedirler. Ayrıca, taşıyıcı dili konuşan kişiyle sağlıklı bir iletişim kurmanın yolu dilsel ve kültürel öğelerin de beraber edinilmesiyle gerçekleşebilmektedir. Çünkü kültürel öğelerden eksik bir şekilde iletişime geçmek diyalog esnasında gerilim, çekingenlik, tutukluk gibi birtakım sorunlara neden olmakta ve hatta daha sonraki aşamalarda iletişimi tamamen koparabilmektedir. Aksini düşünürsek, dil öğrenenlerin, farklı toplum ve kültürlerde yetişmelerinden dolayı birbirlerinin kültürleri hakkında bilgi sahibi olmaları doğabilecek iletişim sorunlarını ortadan kaldırarak hem birbirlerini doğru bir şekilde anlama hem de iletişimin sürekliliğini sağlama açısından çok önemlidir. Bu bağlamda Ö. Demircan da (1990) "Hiç kimse toplumsal, sosyal ve kültürel değerlerden soyutlanarak yabancı dil öğrenemez." sözleriyle yabancı dil öğreniminde dil ve kültür ilişkisinin bu süreçte ne kadar önemli bir yere sahip olduğuna atıfta bulunmuştur (Aktaran: Kargı, 2006: 62). Yine aynı şekilde Brooks, "Kültür öğeleri yeterince üretilmediğinde, öğrencinin yabancı dil konuşması, kendi kültür çevresinde gördüğü kavramları farklı sembollerle dile getirmesinden başka bir şey olamaz" sözleriyle konuya farklı bir bakış açısı getirmektedir (Brooks, 1986: 123). Anlaşılacağı üzere, öğrenciye, hedef dildeki kültürel öğelerin yeterince kazandırılamaması, hedef kültüre ait olan ve edinilmesi gereken yaşam tarzlarının ve milli değerlerin öğrenilmesinin önüne geçebilmektedir. Bu da, muhatabıyla arasında geçen diyaloglarda yanlış anlaşılmalara ve daha sonrası için diyalog kopması gibi birtakım ciddi sorunları doğurmaktadır.

Dilsel ve kültürel öğeleri, içinde bulunduran araç-gereçlerin ya da yöntem ve tekniklerin yetersiz bir şekilde kullanılmasından dolayı iletişim sorunları ortaya çıkmaktadır. Hızlı bir şekilde ilerleme ve gelişme kaydeden 21.yy teknolojisi ise birçok alana olduğu gibi yabancı dil öğrenimine de yeni olanak ve fırsatları beraberinde getirmiştir. Teknolojideki gelişmelerin etkisiyle birlikte medya yapıtı ürünler, özellikle de amaca uygun çağdaş sanatsal filmler, görsellik ve işitsellik açısından, dil edinimini kolaylaştırıcı ve belirlenen amaca ulaşmada doğrudan erişebilirlik fırsatı sunan diğer araç ve gereçlere oranla daha verimli ve etkili

olabilmektedir. Buna istinaden, Makkogrin; "Bugünün gençleri, motivasyon ve özendirici etkene sahip olan bilgisayar, video ve dijital gibi görsel ve işitsel araç-gereçlere iyi tepki vermektedirler." (Aktaran: Keser, 2011:10). Yukarıda da belirtildiği gibi görsellik ve işitsellik içeren araç-gereçler, öğrenci üzerinde hem motivasyon arttırıcı hem de özendirici bir etki bırakmaktadır. Bu da, yabancı dil öğrenen kişide, hedef dili benimseme, öğrenileni daha kısa sürede anlama, algılama ve hatırlamada kolaylık sağlamaktadır. Texas Üniversitesi'nde yapılan araştırmaya göre zaman faktörü sabit tutulduğunda hatırlama oranları şu şekildedir: İnsanlar okuduklarının %10' unu, işittiklerinin %20' sini, gördüklerinin %30' unu, görüp işittiklerinin %50' sini, söylediklerinin %70' ini, yapıp söylediklerinin %90' ını hatırlamaktadır (Arslan ve Ergin, 2010: 65). Araştırmada ulaşılan verilere göre; duyu organlarımızdan ne kadar çoğunu aktif hale getirebilirsek, dil öğrenimi aynı oranda artmakta ve bilgilerin kalıcı olmasını sağlamaktadır. Çünkü öğrenmede asıl olan harekete geçmek, öğrenim sürecinde bu hareketliliği devam ettirmek ve dilin kalıcılığını sağlamaktır. Bu da, ders ortamına görsel-işitsel araç ve gereçleri sınıf ortamına taşıyarak, aktif duyu organlarımızın etkinliğini artırıp, öğrenimde motivasyon faktörünü en yüksek seviyelere çıkarabilecek film öncesi ve sonrası aktiviteler yapmaktan geçmektedir.

Yukarıda belirtilenlerden yola çıkarak, sinema yapıtlarının eğitim alanına girmesindeki en önemli unsurun görsellik ve işitsellik olduğu çıkarımında bulunabiliriz. Çünkü kişinin gördüğünü ve duyduğunu akılda muhafaza etmesi söze oranla daha uzun süreli ve daha kolaydır. Birkan Kargı; "yazılı edebiyat okuyucusu tahayyül eder, olmakta olanı zihinsel yaşar, film seyircisi ise görür ve somut yaşar. Kelime soyut, görüntü somuttur. Hegel' in deyişiyle de "görünen şeyler anlamlarını da birlikte getirirler."(Kargı, 2006: 64). Böylece, film esnasında işitilenler kişiye bildik, görünenler tanıdık gelmekte ve film sonrası yapılacak aktivitelerle de kalıcılığı yakalamak mümkün hale gelmektedir.

Burada bahsettiğimiz hedeflere ulaşmak için medya yapıtı araç-gereçlerin, bilhassa, sanatsal filmlerin, eğitim alanında kullanımını yaygınlaştırarak, etkin dil eğitim ortamının oluşumunu sağlamak gerekir. Çünkü; sanatsal filmler dilin en yalın haliyle karşımıza çıkan, bünyesinde hem dilsel hem kültürel öğeleri bulunduran kaliteli ve etkili bir öğrenim materyalidir.

1. YABANCI DİL ÖĞRETİM SÜRECİNDE SANATSAL FİLMLERİN ÖNEMİ

1.1 Görsel ve İşitsel Materyallerden Sanatsal Filmlerin Dil Öğrenmedeki Rolü

Yabancı dil öğretimi süresince, amacına uygun eğitici ve öğretici olma özelliğine sahip olan görsel-işitsel araç ve gereçlerin, özellikle de sanatsal filmlerin pratik kullanımı, dil eğitiminin verildiği alanlarda, kullanılan yöntem ve teknikler arasında neredeyse yoktur Halbuki, yabancı dil öğretiminde başarıyı yakalamanın temel şartlarından biri de öğretilen konuyu benimseyebilmesi için öğrencide yüksek motivasyon faktörünü sağlamaktır. Şüphesiz ki, bu amaca ulaşmadaki en önemli rol, görsel ve işitsel materyaller arasında bulunan sanatsal filmlerin sınıf ortamına getirilip, verimli bir şekilde kullanılmasındadır (Ovcinnikova, 2006: 128). Çünkü, sanatsal filmler, öğrenilen konuyu tüm açıklığıyla yansıtmakta ve öğrenciye hedef dildeki kişilerle olan doğal diyalog ortamlarında bulunma hissi uyandırmaktadır. Öğrenim esnasında öğrencide oluşan gerilim, tutukluk ve çekingenlik gibi negatif etkenleri en aza indirmede sanatsal filmlerin rolü azımsanmayacak kadar çoktur.

Türkiye'de üniversitelere bağlı Türkçe öğretim merkezleri (TÖMER), Türk İşbirliği ve Kalkınma Dairesi (TİKA), Yunus Emre Enstitüsü, DİLSET yayınları ve bireysel anlamda yabancılara Türkçe öğrenimini kolaylaştırıcı öğretim materyalleri hazırlayan kurum ve şahısların, amacına uygun, doğru ve etkili öğretim materyallerinin kullanımı mevzusuyla alakalı birtakım inceleme ve araştırma içersinde oldukları görülmektedir. Sanatsal filmler de dahil olmak üzere görsel ve işitsel bir çok materyalin üzerinde incelemeler yapılarak birtakım teknik ve yöntemler belirlenmiştir. Yukarıda adı geçen kurum ve kurumlarca hedef dili yabancılara öğretmede etkili bir şekilde kullanılabilecek araç ve gereçler şu şekilde verilmiştir:

a) Görsel ve işitsel araçlar;

1. Video filmi (sanatsal filmler)

2. Televizyon

3. Bilgisayar

4. DVD-VCD oynatıcısı

5. Projeksiyon cihazı ve Multimedya

6. Diğer işitsel araçlar (Mp3, radyo vb.)

b) Görsel araçlar:

1. Ders kitapları

2. Resimler ve Flaş kartları

3. Posterler

4. Yazı tahtaları

Derinlemesine yapılan inceleme sonrası oluşturulan listelerde de görüldüğü gibi dil öğreniminde görsel ve işitsel materyallerin daha çok kullanılmasında, yapılmış olan teknik araştırmalar sonucu görsel araçlara oranla, hem görsel hem de işitsel içerikli materyallerin hedef dili öğretmede daha etkili ve başarılı olduğu açık ve kesin bir şekilde ortaya çıkmaktadır (Arslan ve Ergin, 2010: 66-67). Bu süreçte, görsel ve işitsel materyallerden daha çok yararlanma, başarının artmasında doğru orantı göstermektedir. Görsel ve işitsel materyallerden biri olan sanatsal filmler, hedef dildeki dilsel ve kültürel öğeler ile imgeleri yeterli kalitede sunmanın yanı sıra, hedef dili taşıyan kişiler arasında geçen diyalogları gerçekçi bir şekilde gösterip, dili öğrenen kişide dolaysız olarak filmdeki kahramanların arasında geçen diyalogun içersindeymiş gibi bir hissiyat uyandırarak, kişinin daha sonra o olayı ve sahneyi hafızasında canlandırmasında ve hatırlamasında büyük rol oynamaktadır. Bu da, sanatsal filmlerin vasıtasıyla edinilen beceri ve bilgilerin diğer öğretim materyallerine oranla daha kolay olduğunu, sonrası için de kalıcı bir etki bıraktığını söyleyebiliriz.

Konumuzun başında vurguladığımız gibi, her alanda olduğu gibi kişinin öğretilene eğilim göstermesi ve benimsemesi açısından motivasyon, yabancı dil öğretim sürecinde çok önemli rol üstlenmektedir. Öğrenciler için, söz konusu yabancı dil öğrenme olduğunda motivasyona daha çok ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü, öğrenci, eğitim sırasında dilsel ve kültürel öğeleri eş zamanlı olarak edinemediğinde hedef dilden soğumakta ve zamanla hedef dil ile arasına mesafe koymaktadır. Bu da, dili öğretende ve öğrenende motivasyon kaybına sebep olur ki, dil öğreniminde başarının esaslarından olan dürtü faktörü bir türlü sağlanamamış olur.

Yabancı dil öğretiminde motivasyonun rolü konusunda en önemli araştırmalar Robert Gardner ve Wallace Lambert'e aittir. Gardner ve Lambert çeşitli ülkelerde yaptıkları araştırmalar sonucunda yabancı dil öğrenen kişilerde iki tür güdü olduğunu tespit etmişlerdir:

• Teknik ya da bilimsel yazıları okumak, çeviri yapabilmek ya da kariyer yapabilmek için bir yabancı dili öğrenme güdüsü. (instrumental orientation)

• Bir topluma katılmak amacıyla hedef dilin kültürünü benimseyerek yabancı dil öğrenme dürtüsü.(integrative orientation)

Bu iki güdü türü yabancı dil öğretimindeki başarı oranı açısından karşılaştırıldığında, bir topluma katılma amacıyla yabancı dilin kültürünü benimseyerek öğrenme sürecine giren öğrencilerin daha başarılı olduğu görülmüştür (Balcı, 2012). Buradan da anlaşılacağı gibi, yabancı dil öğretiminde öğrencilere, teknik veya bilimsel yazıları okutmak, çeviri yaptırmak gibi klasikleşmiş öğretim metotları yanında, günümüz teknolojisinin bize sağlamış olduğu olanaklardan faydalanıp dersliklere sanatsal filmlerin getirilmesiyle dilsel öğelerin pekiştirilmiş ve aynı zamanda hedef dilin kültürü de benimsenmiş ve öğrenilmiş olur. Unutulmamalıdır ki, sanatsal filmler hedef dildeki insanların yaşam şekillerini, o ülkeye ait sanat, tarih, coğrafya, ulaşım, ekonomik durum, siyasi yaşam gibi kültürel öğe ve imgeleri görsellik boyutuyla yer ve mekan değiştirmeksizin bizlere ulaştıran olağanüstü değerde bir kaynaktır.

1.2 Sanatsal Filmlerin Yabancı Dil Öğrenimindeki Faydaları

Yabancı dil öğreniminde başarılı ve nitelikli bireylerin yetiştirilmesi için öğrencilerin motivasyonunu ve dikkatini artırmak amacıyla, öğretim teknolojisi açısından zengin öğrenim ortamları meydana getirilmeli ve bu ortamlardan da olabildiğince yararlanılmalıdır. Etkin ve verimli ortamların oluşturulmasında dikkat edilecek hususlarla ilgili Çilenti şu önerilerde bulunmaktadır; (Demirel, 2001:63)

- Öğrenme işlemine katılan duyu organlarımızın sayısı ne kadar fazla ise; o kadar iyi öğrenir ve o kadar geç unuturuz.
- En iyi öğrendiğimiz şeyler kendi kendimize öğrendiklerimizdir.
- Öğrendiğimiz şeylerin çoğunu gözlerimizin yardımıyla öğrenebiliriz
- En iyi öğretim somuttan soyuta, basitten karmaşığa giden öğretimdir.

Etkili, verimli ve zengin öğrenim ortamını hazırlayabilecek araç-gereçlerin başında filmler gelmektedir. Video içerikli olan sanatsal filmler, hedef dilde var olanı tüm çıplaklığıyla göz önüne sermekte ve öğrenciye teorik olarak öğretilen dil becerilerini pratik bir şekilde tekrar etme ve kültürel imgelerle bezenmiş hedef dildeki hemen hemen tüm kültürel değerleri kısa sürede tanıma fırsatı sunmaktadır. ”Video, hem bir bilgi deposu hem de iyi bir gösteri aracıdır. Gerçek hayatın en iyi

şekilde sergilenmesini sağlar. Video filminin kısa sahnesinde pek çok mesaj bulunabilir. 3-5 dakika süren kısa bir programa bir saatlik ders sığdırılabilir." (Demirel, 1993: 97) sözlerinden de anlaşılacağı üzere, toplu ya da bireysel olarak yararlanılan, adeta dil ve kültür hazinesi olan çağdaş sanatsal film materyalinden faydalanmak, o hazinenin anahtarını elimizde bulundurup zamanla da o hazineye sahip olmakla eşdeğerdir. Diyebiliriz ki, sanatsal filmler, ana dilin en doğal halini temsil eden, ilginç bir o kadarda eğlendirici olan, kısa zamanda, yer ve mekan değiştirmeksizin, aynı anda faydalı birçok bilgiyi bizlere ulaştıran bir kaynaktır.

Sanatsal filmlerin yabancı dil öğrenimindeki başlıca yararlarını şöyle sıralayabiliriz:

1. Erişilmesi veya temini mümkün olmayan ya da çok zor olan işlemleri, gereçleri, olayları, yer, hız ve zaman değişimlerini kolaylıkla sınıf içine getirir,

2. Kazanılan bilgi kapsamını koruyarak, bilgilerin kısa sürede unutulmasını önler,

3. Hassas ve tartışmaya açık konuların etüdünde objektif görüşler sağlar. Araştırma yapmaya ve okumaya karşı ilgi uyandırır,

4. Grup üyelerinin tamamına aynı olanaklarının tanınmasını sağlar,

5. Tutum ve davranış değişikliklerini kolaylaştırır,

6. Hemen bütün öğrencilerin ilgisinin uyanmasına ve bu ilginin devam etmesine yardım eder,

7. İşlenen konunun uzmanlarını ve konuyla ilgili sayısız kaynakları sınıfa getirir,

8. Öğrencilerin, yaşanılan sosyal ve fiziki çevre ile temasını sağlar,

9. Yaşları ve yetenekleri değişik de olsa, bütün gruplar için elverişlidir, (İşcan, 2011: 940)

10. Hedef dilde oluşması muhtemel düşünce sisteminin boyutunu genişletir,

11. Kişide, mesleki ve kişisel gelişimi sağlar,

12. Çok fazla zaman kaybetmeden ve aşırı uğraşmaya gerek kalmadan mükemmel sonuçlara ulaştırır,

13. Öğrencinin konuyu anlama, algılama ve hatırlaması için ulaşılabilir bilgileri bünyesinde bulundurur,

14. Biçime değil, konuya odaklanma imkanı verir (Frayfeld, 2006: 74-81).

Genel olarak, sanatsal filmler, öğrencinin duygu-düşünce alanını genişleterek, fikirlerini bağımsız bir şekilde ortaya koymasına ve sürekli bir şekilde gelişen yorum gücünün oluşumuna zemin hazırlar.

Belirtmiş olduğumuz yarar ve faydalara ilave olarak; sanatsal filmlerin içerisinde bulunan ilgi çekici ve eğlendirici yönler, öğrencideki motivasyon unsurunu en üst seviyelere çıkarmada büyük rol oynamaktadır. Chiang'ın (1996) ve Lin'ın (2002) yapmış oldukları araştırmalarda, sınıf ortamında etkin öğretim ortamı oluşturmak amaçlı getirilen video içerikli araç-gereçlerin, öğrenciler tarafından ilgi çekici ve eğlendirici bir materyal olduğu saptanmıştır. Yine aynı şekilde yapılan bir araştırmada, "videolar, özellikle de filmler, dinleme becerilerini geliştirmede bazı avantajlar sağlar. Filmler, senaryoları yazılı olmasıyla birlikte ana dilde seslendirilirler. Böylece, ana dilin en doğal halini temsil ederler." (Liou, Katchen ve Wang, 2003: 224).

Yaşanılan çevrede kullanılan dil ile ana dil bazen farklılıklar göstermektedir. Yöresel ve etnik farlılıklar yüzünden, halk kendi arasında, ana dilde olmayan ya da farklı anlamlara gelebilen kelime ve kelime grupları oluşturmaktadır. Bunlar da beraberinde günlük konuşma dilinde birçok hatayı da beraberinde getirebilir ki öğrenilen yanlış bir sözcük dahi olsa bilinç altına indiğinde kalıcı bir yer edinebilir. Bütün bu yanlışlıkları ve yanlış anlaşılmaları, ana dilin en saf haliyle karşımıza çıkan sanatsal film materyalleriyle düzeltmek mümkündür. Bu bağlamda filmler, aktörlerin -uygun vücut dili ve pragmatik davranışları birleştirmeleriyle- doğal dili nasıl kullandıklarını gözleme fırsatı verir. Ayrıca, öğrenciler kelimelerin anlamları yerine filmdeki hikayeye odaklanırlarsa yoğun biçimde dinleme pratiği yapmış olabilirler. (Liou, Katchen ve Wang, 2003: 224) Birçok araştırmacının da vurguladığı gibi "İçerisinde hedef dile özgü (ses) tonlama, dudak hareketleri yüz ifadesi gibi sözsüz dil bileşenlerini bünyesinde bulundurması, filmlerin önemli bir özelliğini ortaya koymaktadır". (Keser, 2011: 10).

Kısacası, sanatsal filmler, etkin öğretim ortamı oluşturmada, dilsel ve kültürel öğe ve imgeleri bir bütün halinde öğrenciye ulaştırmada, dil öğretimindeki dört temel dil becerisinin kişide oluşumunu sağlama ve hızlandırmada, doğal ve yalın hedef dil ile kişiyi tanıştırmada ve kişide özgün düşünce alanını genişletmede olağanüstü yararlara sahip seçkin bir kaynaktır.

2. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE DİL VE KÜLTÜR İLİŞKİSİ

2.1 ”Dil ve Kültür” İlişkisi

Dil öğretimi, derinlemesine incelendiğinde her hattıyla başka bir kültürü tanımak ve öğrenmektir. Çünkü, hedef dil taşıyıcıları, kendi kültürlerindeki öğelerle örülmüş ve bezenmiş olan kelime ve kelime gruplarını kullanarak kendilerini ifade etmektedirler. Bu açıdan bakıldığında, ikinci bir dili öğrenmek ikinci bir kültürü öğrenmek demektir. ”Kültürün tanımıyla ilgili yapılan araştırmalar sonucu, kültürel unsurlarından biri olan dilin, kültürün tanımlarında doğrudan kullanıldığı görülecektir. Dil ve kültür, birbirlerini tamamlayan, geliştiren ve birbirlerinin devamlılığını sağlayan iki önemli milli müessesedir. Bu iki müesseseden birisinin olmaması demek, diğerinin olmaması anlamına gelir ki, bu da insan topluluklarının ve milletlerinin olmaması demektir.” (Uyar Yusuf, 2007: 55) Bu bağlamda, nasıl ki bu iki unsurdan bir tanesinin olmayışı bir milletin yok olmasına sebebiyet veriyorsa yine aynı şekilde yabancı dil eğitimi sürecinde kullanılan kültürel öğeleri bünyesinde az bulunduran ya da hiç bulundurmayan yöntem ve metotların eğitim alanında hala kullanılıyor olması, öğrenilmesi muhtemel bir ikinci dil ediniminin yolunun kapanmasına ya da uzamasına neden olabilmektedir.

Vossler'ın belirttiği gibi ”Dil, kültürün aynasıdır.” (Aksan, 2003: 65). Hedef dile ait milli duygu-düşüncelerin, insanların yaşayış biçimlerinin, o topluma ait tüm örf, adet ve geleneklerin karşı tarafa yansıması sadece dil yardımıyla gerçekleşmektedir. Bu yüzden dili, kültürden ayrılması mümkün olmayan en önemli kültür unsuru olarak değerlendirebiliriz. ”Kültürdeki gelişim doğrudan dilin gelişimine etki etmektedir ya da dildeki bir gelişim aynı şekilde kültürün gelişmesine olanak sağlamaktadır. Gelişmiş bir kültüre sahip olan milletlerin dilleri, kültürlerindeki ilerlemelere paralel olarak gelişir. Milletin düşünce hayatındaki ilerlemeler, dilin ilerlemesini sağlar.” (Akarsu, 1998: 88).

Timurtaş' a göre; ”Dil, uzun bir zaman içersinde ve çeşitli tarih, coğrafya ve kültür şartları altında meydana gelmiş, içtimai yönü ağır basan tabi bir varlıktır”. (Timurtaş, F.K, 1980:42). Diyebiliriz ki, dil ve kültür, ayrı ayrı birer unsur olarak gözükse de, iç içe geçmiş bir bütün halinde, toplumları ve toplumların bünyesinde bulunan tüm nesneleri, gelecek nesillere aktarmada ve onları yaşatmada önemli birer göreve sahiptir.

Yukarıda ele almış olduğumuz dil ve kültür arasındaki ilişkilerden yola çıkarak, dil öğrenimi esnasında, içerisinde dilsel ve kültürel öğelerin bulunduğu araç ve gereçlerin farklı yöntem ve metotlarla kullanılması, hedef dile ait edinilen bilgileri öğrenme, muhafaza etme ve kalıcılığa ulaşmada doğrudan etki etmektedir.

İnsanların içinde yetiştiği kültürler birbirinden farklı olduğu için iletişim kuracak kişilerin birbirlerinin kültürleri hakkında fikir sahibi olmaları, iletişimi kolaylaştıracak, olası yanlışları ve doğabilecek sorunları önleyecektir. İşte bu yüzden yabancı bir dil öğretilirken o dile ait kültür unsurlarının da öğretilmesi ön planda tutulmalıdır. Hedef dilde kültürel farkındalık yaratmak bu bağlamda önem kazanmaktadır.

Aynı şekilde, yabancı dil öğretiminde dil ve kültür ilişkisine farklı bir boyuttan baktığımızda, dil ve kültürün öğrenciye bir bütün halinde verilmesi; dilbilgisi, iletişimsel ve stratejik açıdan daha önceden edinilmiş bilgi ve becerileri daha anlamlı bir hale getirecektir. Kramsch' a göre: Yabancı dil öğretiminde kültür, konuşma, dinleme, yazma, okuma dışında kabul edilebilecek beşinci bir beceri değildir. Aksine, kültür anlamlı bir iletişim yeterliğine sahip olmak için dil öğrenim sürecinin başından sonuna kadar içindedir (Kramsch, 1993:1). Ancak, şurası unutulmamalıdır ki, etkili bir iletişimin olabilmesi için; anlamak, anlamak için dilini öğrendiğimiz veya konuştuğumuz tarafın yerine kendimizi koymamız gerekmektedir.

Son olarak, kültürün dil öğretimine dahil edilmesi, öğrencilere, hedef dilin içinde var olan sosyo-kültürel yapıyla tanışmasına fırsat vermektedir. Bu sayede, öğrenciler, hedef dildeki kültüre ait yaşam biçimleri konusunda birtakım bilgilere, kültürel kaynaklar sayesinde ulaşabilirler. Bu kaynaklar, kişinin cinsiyeti, yaşı, toplum içindeki sosyal statüsü, çevresiyle ve akrabalarıyla olan ilişkileri gibi değişken durumların insanların konuşma ve yaşama alanlarına yansımasının nasıl olduğunu bizlere sunmaktadır.

2.2 Dil ve Kültür Sonrası Gelen İfade Özgürlüğü

Dil ve kültür, muhtevalarının derinliği ve genişliği gereği incelendiğinde her ikisinin de birçok tanımı yapılabilmektedir. Yapılan araştırmalar sonucu da yüzlerce tanıma sahip oldukları görülmektedir. Biz de mevzuumuzu aydınlatması açısından birkaç tanımı yapılan araştırmalardan alıp sizlere aktarmaktayız. "Dil, insanların arasında anlaşmayı sağlayan, tabi bir vasıta, kendi kanunları içerisinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık, milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal müessese, seslerden örülmüş muazzam bir yapı, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli bir anlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir."(Engin, 1999: 3).

"Kültür, bir cemiyetin sahip olduğu maddi ve manevi kıymetlerden teşekkül eden öyle bir bütündür ki, cemiyet içinde mevcut her nevi bilgiyi, alakaları, itiyatları, kıymet ölçülerini umumi atitüd, görüş ve zihniyet ile her nevi davranış şekillerini içine alır. Bütün bunlar, birlikte, o cemiyet mensuplarının ekserisinde

müşterek olan ve onu diğer cemiyetlerden ayırt eden hususi bir hayat tarzı temin eder." (Turhan, 1997: 48). Bu iki derin manayla verilen tanımdan da anlaşıldığı üzere; dil, hedef dile ait kültürü gelecek kuşaklara taşıma, var olanı koruma ve saklamada; kültür ise, genişliği itibariyle bünyesinde bulunan kültürel unsurlarla bir toplumun meydana gelmesinde büyük önem arz etmektedir. Diyebiliriz ki, kültür unsurları olmadan, dil, sadece şekilden ibaret anlamsız kelime grubu topluluğu, kendi çatısı altında dil unsuru bulunmayan kültüre sahip devlet ise, gelişmelere kapalı, yozlaşmaya ve yok olmaya terk edilmiş bir millete benzemektedir.

Belirtmiş olduğumuz dil ve kültürün muhtevalarından yola çıkarak, yabancı dil öğrenim sürecinde, asıl olan dört temel dil becerisinin ediniminin yanı sıra, hedef dile ait kültürel bilgilerin de öğrenciye öğretilmesi gerekir. Öğrenmiş olduğumuz dil becerilerinin içini bu öğrenmiş olduğumuz bilgilerle donattığımız ölçüde başarılı bir iletişim kurmuş oluruz. Çünkü, iletişimde önemli olan her iki tarafın birbirini anlamasıdır. Bunun için de muhatapların hem kendi kültürlerinin hem de yabancı kültürün iç bünyesini iyice bilmesi şarttır. Yoksa, kişilerin birbirlerini yanlış anlaması, diyalogun kopması gibi birtakım iletişim sıkıntıları meydana gelmesi kaçınılmaz bir gerçektir. Şüphesiz, etkili bir iletişim kurabilmenin bir diğer şartı; dilini öğrendiğimiz ya da konuştuğumuz tarafın yerine kendimizi koyup, o bilinçle kendimizi ifade etmektir. İşte o zaman kusursuz ve sağlıklı bir iletişim kurmuş oluruz. Fakat, öncelikle kendi kültür değerlerimizi çok iyi analiz etmemiz gerekir.

Sonuç olarak, yalnızca dil becerisiyle, kendimizi öğrendiğimiz dilde ifade etmemiz çok zor gözükmektedir. Edindiğimiz dil becerilerini, hedef dile ait kültürel bilgilerle süslediğimizde konuşur ve iletişim kurmuş oluruz. Bu süreçte, dil ve kültürün öğrenciye bir arada öğretilmesi, hedef dilin kullanıcılarıyla temas halinde olmayı kolaylaştırmaktadır. Çünkü, hedef dilin kültüründe var olan deyimler, atasözleri ya da söz sanatlarından kendimizi soyutlayamayız. Olaya hangi açıdan bakarsak bakalım dil öğrenimi aynı zamanda bir kültür öğrenimidir. Ve yabancı dil edinimi süresince öğrencilere içinde daha çok kültürel öğelerin bulunduğu araç-gereçlerle birlikte yeni yöntem ve metotlar sunulması gerekir. Unutmamalıyız ki, kişinin kendini rahatça ve özgürce ifade edebilmesi, bu zaman zarfı içersinde, hem dil hem de kültürel öğe ve imgelerin edinilmesinden sonra gerçekleşmektedir.

2.3 Sanatsal Film Aracılığıyla Kültürün Dil Öğretimine Girişi

Yabancı dil öğretiminin en önemli amaçlarından bir tanesi de, hedef dile ait kültürel bilgilerin öğrenciye aktarılması ve öğretilmesidir. Yabancı dil öğretirken ilk günden itibaren öğretmenler sınıfa, hedef kültüre ait posterler, haritalar, resimler, tablolar, gerçek nesneler ve CDlerin yanı sıra başka görsel ve işitsel materyaller getirmeli ve bu sayede hedef dil ve kültürle ilgili mental bir imaj oluşturmaya

çalışmalıdır. Fakat, ülkemiz eğitim sisteminde öğrencileri kültür yetkinliğine ulaştırmada yazılı metinlerin araç olarak daha çok kullanıldığı görülmektedir. Bu da tam anlamıyla öğrencide kültürel bilgi donanımı açısından tam bir doyumluluk getirmemektedir. Yabancı dil eğitiminde oluşan bu eksikliği kapatmak ve kültürel edinim konusunda görsel ve işitsel anlamda tam doyumluluğa ulaşmak için, amacına uygun, kültür hazinesi olan sanatsal filmlerin çoklu ders ortamlarına taşınması gerekmektedir. Aynı şekilde, kültür abidesi olan sanatsal filmlerin sınıf ortamlarında bulunması hedef dildeki kültürün de öğrenim alanına girmesi anlamına gelmektedir.

Böylece, öğrenci bir yandan dil ve kültür yetkinliğine ulaşırken, diğer bir yandan da, konuşma ve düşünce sisteminde sürekli gelişen bir alan ortaya çıkmaktadır. Sanatsal filmler vasıtasıyla, öğrencileri bilgi sahibi edebileceğimiz kültürel öğeleri şöyle sıralayabiliriz;

-Müzik
-Düğün
-Giyim
-Tarih
-Önemli günler
-Siyasi yaşam
-Evcil hayvanlar
-Atasözleri
-Mimikler
-Jestler
-Deyimler
-Coğrafi durum
-Ekonomik yapı
-Hava şartları
-Yiyecek ve içecek
-Sinema
-Radyo ve televizyon prog.
-Mecazi anlatımlar
-Eğitim
-Tatil günleri
-Oyunlar
-Spor etkinlikleri
-Tiyatro
-Edebiyat
-Müzeler
-Trafik

Maksadına uygun, bilinçli olarak seçilen sanatsal filmler vasıtasıyla öğrenci dilsel, iletişimsel ve kültürel yetkinliğe ulaşmakta ve dil öğreniminde karşılaşabileceği basmakalıp yanlışlıklara ya da önyargılı düşüncelere düşmesinin önüne geçilmektedir. Dahası, her iki kültür arsındaki farklılıklar ortaya çıkmış olur ki bu da o dili öğrenenle hedef dil kullanıcısı arasında karşılıklı görüş alışverişlerinde objektif davranılmasını sağlar. İletişimde araç olarak kullandığımız dili kültürel mesajlarla donatarak dil edinimini hem kolay hem de eğlenceli bir hale dönüştürmüş oluruz.

Sonuç ve Öneriler

Yabancı dil öğretimi uzun ve kapsamlı bir süreçtir. Çağın gereksinimleri ve koşulları altında, dil sürekli kendini yenilemekte ve geliştirmektedir. Bu da, dil edinim sürecini zorlaştırmakta ve devamlı olarak üzerinde çalışılmasını gerekli kılmaktadır.

Bundan dolayı, bu süreç içersinde, öğrenciye verilmesi gereken konuların kolay kavratılması ve benimsetilmesi için, yeni yöntem ve tekniklerle geliştirilmiş öğrenim materyallerinin kullanımı zorunlu hale gelmiştir. Çünkü, bu yeni materyallerle desteklenmeyen geleneksel yöntem ve teknikler, dil edinimindeki başarı hususunda ihtiyaca tam cevap vermemektedir. Eskiden beri, yabancı dil alanında kullanılan öğretim materyalleri hem öğretende hem de öğrenende başarıyı yakalama anlamında tam bir doyumluluk sağlamamaktadır. Bunun sonucunda, kültürlerarası etkileşim ve diyaloglarda birtakım sorunların meydana gelmesine neden olmaktadır. Dil bilim alanında, Kastamorov ve Veregaşin gibi ünlü dil bilimciler, son yıllarda yapılan kültürlerarası iletişim problemleri üzerindeki araştırma ve incelemelerin temelini atmışlardır (Aktaran: Saraç, 2012:11).

Bu iletişim sorunlarının ortadan kaldırılması, edinilen dil becerilerinin geliştirilmesi ve hedef dile ait kültürel öğelerin öğrenilmesiyle mümkündür. Bu imkanı, görsel ve işitsel olması özelliğiyle öğrencideki motivasyonu artırıcı, hedef dile ait kültürel yaşamı gerçekçi bir şekilde gözler önüne seren sanatsal filmler sağlayabilmektedir. Amacına uygun, nitelikli sanatsal filmler, zengin içeriğiyle, kültürel öğe ve estetik imgeleriyle bu süreçte, günümüz öğrencilerine birçok fayda ve yarar sağlamaktadır. Bunun dışında, dil edinimde istenilen hedefe ulaşmak için doğru yöntem ve tekniklerin yanında, amacına uygun materyallerin bilinçli bir şekilde seçilmesiyle de başarının sağlanabileceği bilinmelidir. Bu bağlamda, ders içi ve ders dışında, sanatsal filmlerin dil edinimindeki kullanımı, öğrenciye hem ilgi çekici hem de eğlenceli gelmektedir. Bu durum, öğrencilerin hedef dile bakış açısını pozitif yönde değiştirmekte kalmayıp, aralarında oluşması muhtemel mesafeyi ortadan kaldırmaya yardımcı olmaktadır. Çünkü, dil öğretiminde başarıyı elde etme,

öğrenciye hedef dilin benimsetilmesi ve sevdirilmesiyle doğru orantılıdır. Ayrıca, sanatsal filmlerin kelime hazinesini geliştirmede, öğrenileni anlama, algılama ve hatırlamada, daha da önemlisi kalıcılığı yakalamada etkin bir rolü vardır.

Kısacası, bünyesinde birçok fayda ve yarar sağlayıcı unsur bulundurması bakımından sanatsal filmler, yabancı dil eğitimi veren kurum ve kuruluşların ve yahut bireysel olarak dil öğrenen kişilerin plan ve programlarında yer alması, dil edinimi sürecinde başarıyı tetiklemesi açısından çok önem arz etmektedir. Çünkü, sanatsal filmler, hedef dildeki ulusal bilinci, milli ruhu, duygu düşünce yapısını, kültürel öğeleri, milli değerleri, öğretilen dildeki gerçeği, kültürel ve sanatsal yaşamı ana hatlarıyla yansıtan bir aynadır.

KAYNAKÇA

Akarsu, Bedia. Dil Kültür Bağlantısı. İstanbul: İnkılap Yayınları, 1998.

Aksan, Doğan. Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2003

Arslan, Mustafa ve Adem, Ergin. "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Görsel ve İşitsel Araçların Etkin Kullanımı". Dil Dergisi 147, (2010): 63-86.

Balcı, Derya. Yabancı Dil Öğretiminde Motivasyon. 13.09.2012. http://www.mehmethekim.com/em-yazinmenu-35/44-yabanci-d-ret/606-yabanci-d-retde-motasyon.html

Brooks, Nelson. "Culture in the classroom". Culture Bound Ed. by.Joyce Merill Valdes. Camprige University Press, (1986):123-129.

Demirel, Özcan. Yabancı Dil Öğretimi İlkeler Yöntemler Teknikler. Ankara: Usem Yayınları, 1993.

Demirel, Özcan. Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme. Ankara: Pergem Yayıncılık, 2001.

Ergin Muharrem. Türk Dil Bilgisi. Bayrak Yayınları, İstanbul, 1999.

İşcan, Adem. "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Filmlerin Yeri ve Önemi". Turkish Studies-International Periodical For the Language, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/3 Summer, (2012): s. 939-948.

Kargı, Birkan. "Edebiyat Kılavuzunda Sinema Yapıtlarının Başlangıç Düzeyi Sonrası Yabancı Dil Öğretimine Katkısı". Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 22, (2006): 60-71.

Keser, Safiye Yasemin. Rusça Konuşma Dilinde Kullanılan Sözcük Öğelerinin "Peter FM" Filmi Üzerinden Öğretim Metotları. Sosyal Bilimler Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Fatih Üniversitesi, 2011

Kramsch, C. Context and Culture in Language Teaching. Oxford: Oxford University Press, 1993

Liou, H.C., Katchen J.E. ve H. Wang. Teaching a Listening and Speaking Course with DVD Films: Can İt Be Done?, Lingua Tsing Hua: (2003): 221-236. http://mx.nthu.edu.tw/~katchen/professional/festschrift.htm (Erişim Tarihi: 13.09.2012)

Saraç, Hakan. (2012). 'Seni seviyorum, Moskova!' filmi perspektifiyle Türk öğrencilerce dil ve kültür yetkinliği oluşturmada metotlar oluşturma. Sosyal Bilimler Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Fatih Üniversitesi, 2012.

Timurtaş, F.K. "Dil Meselesi". Milli Eğitim ve Kültür 2/8, (1980): 35-46.

Turhan, M. Kültür Değişmeleri. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 1997.

Uyar, Yusuf. Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı ve Kültürel Kimlik Geliştirme. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi üniversitesi, 2007.

Большая Советская Энциклопедия / Под. ред. Введенского Б.А./ Том 46. С.408. Москва: 2 издание, 1957.

Фрайфельд, Е.Б. Художественный фильм как средство профессионально-личностного развития студентов при изучении иностранного языка в высшей школе. Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогическимх наук. Нижний Новгород: Волго= Вятская академия государственной службы, 2006.

Овчинникова, М.В. Научно-методические основы формирования социокультурной компетенции при обучении русскому языку американских учащихся (на материале учебных видеофильмов. Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. Москва: государственный институт русского языка имени А.С. Пушкина. 2006.